

YHDESSÄ KIUSAAMISTA VASTAAN

Leppävirran kunnan väkivallan,
kiusaamisen, häirinnän ja
syrjinnän vastainen toimintamalli
perusopetuksessa

Leppävirta

Sisällys

1 Leppävirta - lapsiystävällinen kunta	2
2 Toimintamalli	3
3 Mitä tarkoitamme, kun puhumme kiusaamisesta?	5
4 Väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän ennaltaehkäisy	8
4.1 Oppilaiden kohtaaminen, hyvinvoinnin seuranta ja luokkatyöskentely	8
4.2 Huoltajat mukana koulun arjessa	10
4.3 Opiskeluhoito	10
5 Koulun toimintakulttuuri	11
6 Kiusaaminen vapaa-ajalla ja harrastustoiminnassa	12
7 Väkivaltaan, kiusaamiseen, häirintään tai syrjintään puuttumisen malli	13
8 Koulun kasvatukselliset ja kurinpidolliset toimet sekä turvaamistoimet	17
9 Lisätietoa	18

YHDESSÄ KIUSAAMISTA VASTAAN

Leppävirta

**YHDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

1. Leppävirta – lapsiystävällinen kunta

Leppävirran kunta on saanut Unicefin Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen syksyllä 2023. Lapsen ihmisoikeuksien toteutuminen koostuu lukemattomista pienistä, arkisista asioista. Lapsuus on poikkeuksellinen ja ainutlaatuinen jakso ihmisen elämässä. Varhaisvuosien pohjalle rakentuu sekä yksilön että koko yhteiskunnan tulevaisuus. Siksi YK:n lapsen oikeuksien sopimustakaa lapselle erityiset oikeudet, joita millään muulla ihmisryhmällä ei ole. Lapsella on erityisasema kehittyvänä, aikuisista riippuvaisena, haavoittuvana sekä erityistä suojelua ja hoivaa tarvitsevana ihmisenä.

Leppävirran kunnan tehtävänä on varmistaa, että kunnan jokaisen lapsen ja nuoren oikeudet toteutuvat. Haluamme, että Leppävirta on lapsiystävällinen kunta, jossa jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus turvalliseen kasvuun ja kehittymiseen. Leppävirta sitoutuu edistämään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia kaikessa toiminnassaan. Vahvistamme osallisuutta ja vuorovaikutteisuutta/kuulluksi tuleamista kaikessa kunnan toiminnassa.

Leppävirralla jokainen lapsi ja nuori ansaitsee turvallisen ympäristön kasvaa ja kehittyä, ja aikuisten tehtävä on pitää heistä huolta. Huolehtimalla turvallisesta ja sujuvasta arjesta koulussa sekä tukemalla lasten sosiaalisten taitojen ja omien vahvuuksien varaan rakentuvan identiteetin kehittymistä, autamme lapsia ja nuoria pärjäämään myös digitaalisissa ympäristöissä.

Käsittelemällä kiusaamisen muotoja, tunne- ja turvataitoja, seksuaalisuutta ja seksuaaliväkivaltaa avoimesti ikätason mukaisesti, lapset ja nuoret saavat paitsi tietoa, myös sanastoa vaikeista asioista puhumiseen. Avoin keskustelu madaltaa kynnystä tulla kertomaan aikuiselle, mikäli jotain ikävää on tapahtunut. Lapset ja nuoret tarvitsevat tietoa omista oikeuksistaan sekä heitä koskevasta lainsäädännöstä.

Leppävirta

**VNDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

2. Toimintamalli

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella on oikeus hänen hyvinvoinnilleen välttämättömään suojeluun ja huolenpitoon. Lapsella on oikeus suojaan esimerkiksi väkivallalta, vahingoittamiselta, pahoinpitelyltä tai huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Päävastuu lapsen huolenpidosta on vanhemmillä, mutta sopimusvaltioiden on varmistettava tavoitteen toteutuminen lainsäädännössä ja hallinnossa. Kouluyhteisössä tulee huolehtia fyysisen turvallisuuden lisäksi lapsen ja nuoren psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa sopimusvaltiot aktiivisin toimin varmistumaan siitä, ettei lapsi joudu kokemaan sopimuksen vastaista menettelyä toisen lapsen tai henkilöstön taholta.

Perusopetuslain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Kiusaamista, väkivaltaa, häirintää ja syrjintää tapahtuu joka paikassa. Näiden asioiden kokeminen on aina subjektiivista, eikä kenenkään kokemusta saa vähätellä tai ohittaa, niihin on puututtava välittömästi. Perusopetuksessa opiskelee lapsia ja nuoria, joiden sosiaaliset taidot ovat vasta kehittymässä ja itsetunto rakentumassa. Heille on luotava turvallinen ilmapiiri ja oppimisympäristö.

Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. (Perusopetuslaki 1267/2013, 29).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) velvoittaa, että opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa on suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tarkemmin, että suunnitelmassa tulee kuvata toimenpiteet kiusaamisen ehkäisemiseksi, sen esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Kouluilla on lakiin kirjattu velvollisuus puuttua tietoonsa tulleeseen kiusaamiseen, joka on tapahtunut koulussa tai koulumatkan aikana (Perusopetuslaki 628/1998).

Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen ovat ensisijaisen tärkeässä roolissa rakennettaessa turvallista ja hyvinvoivaa koulua. Kouluyhteisössä jokaisella on velvollisuus puuttua näkemäänsä tai tietoon tulleeseen kiusaamiseen, väkivalltaan tai muuhun epäasialliseen käytökseen. Tämä koskee myös oppilaita. Tilanteet selvitetään ensisijaisesti koulun henkilöstön toimesta.

Leppävirta

**VHDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

OPH asetti haettavaksi hankeavustukset kiusaamisen ja väkivallan ehkäisyyn ja niihin puuttumiseen perusopetuksessa keväällä 2025. Hakemuksia saapui kaikkiaan 120 kpl, avustusta myönnettiin 37 hankkeelle. Leppävirran kunta sai hankeavustusta Ollaan ystäviä-yhdessä kiusaamista vastaan hankkeelle. Tämän hankeavustuksen avulla olemme luoneet Leppävirralle perusopetuksen väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastaisen toimintamallin. Hankkeen avustuksella kehitämme myös muuta kiusaamisen vastaista toimintaa Leppävirran kunnan peruskouluissa.

Leppävirran kunnan perusopetuksen väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastainen toimintamalli antaa yhdenmukaiset ohjeet koulujen henkilöstölle, miten puututaan näihin yllä mainittuihin asioihin systemaattisesti sekä ennaltaehkäistään niitä. Yhtenäinen toimintamalli luo yhdenmukaiset tavat kaikille kouluille ja vahvistaa oppilaiden yhdenvertaista kohtelua. Toimintamalli on käytössä Leppävirran perusopetuksen kaikissa kouluissa.

Leppävirta

**VHDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

3. Mitä tarkoitamme, kun puhumme kiusaamisesta?

Kiusaaminen on hyvin moniselitteinen ja -käsitteinen ilmiö. Haluamme tässä avata tämän toimintamallin teemaan liittyviä käsitteitä. Kiusaamisesta puhuttaessa yhteinen kieli luo ymmärrystä sekä vähentää väärintulkintoja.

Voimme myös pohtia käsitteitä kiusaaja ja uhri ja niihin liittyviä mielikuvia ja stigmoja. Kiusaaminen on teko, ei rooli. Monet asiantuntijat käyttävätkin niiden sijaan sanoja tekijä ja kokija tai kuvaavia ilmaisuja, kuten kiusatuksi joutunut oppilas.

THL:n mukaan koulukiusaaminen on lasten ja nuorten kokeman väkivallan erityismuoto. Monessa yhteydessä onkin tämän vuoksi alettu käyttämään termiä kiusaamisväkivalta tai kouluväkivalta koulukiusaamisen sijaan.

Kiusaamisesta on kyse silloin, kun lapsi tai nuori joutuu toistuvasti tahallisen ikävän toiminnan kohteeksi. Kiusaamisen ominaispiirteitä ovat toistuvuus, tietoisuus ja vallankäyttö. Nämä piirteet erottavat sen esimerkiksi yksittäisestä riitely-, häirintä- tai väkivaltatilanteesta. Siksi kiusaamistilanteeseen puuttuminen edellyttää erilaisia toimenpiteitä kuin yksittäiseen tapahtumaan puuttuminen.

Kiusaaminen on vahvasti ryhmäilmiö. Se tarkoittaa, että kiusaaminen vaikuttaa koko oppijaryhmään jollain tavalla. Oppijat ovat yleensä tietoisia siitä, keitä kiusataan ja ketkä kiusaavat. Ryhmän jokaisella jäsenellä voidaan katsoa olevan oma roolinsa kiusaamistilanteissa. Kiusaajan ja kiusatun roolien lisäksi ryhmästä löytyy tyypillisesti kiusaajan apuri, kiusatun puolustaja, hiljaisia hyväksyjiä ja passiivisia sivustaseuraajia. Toisaalta on myös hyvä tiedostaa, että on tapauksia, jotka tapahtuvat muilta ryhmän jäseniltä piilossa.

Kiusaamistilanteessa teko voi täyttää useampien tekemuotojen tunnusmerkkejä. Esimerkiksi ryhmässä tapahtunut kiusaaminen voi olla samanaikaisesti fyysistä, sanallista ja taloudellista. Seuraavat määritelmät kuvaavat kiusaamisen eri muotoja.

Leppävirta

**VNDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

Yksittäinen riitatilanne on koulun arjessa tapahtuva yksittäinen erimielisyys, joka sovitaan paikan päällä sen aikuisen toimesta, joka sattuu olemaan paikalla tai saa tiedon tapahtuneesta. Ei ole toistuvaa eikä aiheuta jatkotoimenpiteitä.

Kiusaaminen on toistuvaa ja tahallista samaan ihmiseen kohdistuvaa henkistä, fyysistä, ja sosiaalista vahingoittamista.

Väkivalta voi olla henkistä, fyysistä tai seksuaalista. Väkivalta on tahallista vallan, kontrollin tai fyysisen voiman käyttöä ja sillä uhkaamista.

- **fyysinen väkivalta:** esim. töniminen, lyöminen, potkiminen, maahan kaataminen, esineellä heittäminen, vaatteista repiminen, tilaan lukitseminen, kulun estäminen, vamman tuottamus
 - **rikosoikeudellinen näkökulma:** pahoinpitely (RL21:5), laitton uhkaus (RL25:7), vapaudenriisto (RL25:1)
- **henkinen väkivalta:** esim. ilkeä kommentointi, loukkaava puhe, nimitely, pilkkaaminen, uhkailu, kontrollointi, painostaminen, pakottaminen, rasistiset puheet, vihapuhe, tavaroiden piilottelu
 - **rikosoikeudellinen näkökulma:** kunnianloukkaus (RL 24.9), laitton uhkaus (RL 25.7.), kiihottaminen kansanryhmää vastaan (RL 11.10), vahingonteko (RL35.1)
- **seksuaalinen väkivalta:** esim. härskit puheet, vihjailevat eleet, ei-toivottu koskettelu, pakottaminen seksuaaliseen tekoon tai materiaalin katseluun
 - **rikosoikeudellinen näkökulma:** seksuaalinen ahdistelu (RL20.5a), seksuaalinen kajoaminen (RL20.6), raiskaus (RL20.1.), lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (RL20.6a)

Häirintä on käyttäytymistä, jolla sanoin tai teoin loukataan, uhataan, nöyryytetään tai halvennetaan henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvoa tarkoituksellisesti. Häirintä on luonteeltaan mm. vihamielistä, ahdistavaa ja/tai seksuaalissävytteistä.

Syrjinnällä tarkoitetaan yksilön tai ryhmän torjumista, huonompaa kohtelua tai asettamista muita huonompaan asemaan. Esimerkiksi ryhmästä eristäminen, huomiotta jättäminen, selän takana puhuminen, halveksunta.

- **rikosoikeudellinen näkökulma:** vainoaminen (RL25.7a), syrjintä (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014)

Leppävirta

**VHDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

Verkossa tapahtuva kiusaaminen voi olla myös esimerkiksi kuvien / videoiden levittäminen ilman lupaa, valeprofiilit, yksityisten tietojen jakaminen. Verkossa tapahtuvaa kiusaamista on vaikea paeta. Kiusaamiseen käytetyn materiaalin, kuvien ja viestien, poistaminen sivustoilta ja sovelluksista on usein vaikeaa ja jossain tapauksissa jopa mahdotonta. Ne ovat julkisesti muiden nähtävillä ja on mahdollista, että kiusaamisessa käytetty materiaali leviää laajasti.

Myös kaikkia muita edellä mainittuja kiusaamisen muotoja voi tapahtua sosiaalisessa mediassa sekä verkossa.

□ **rikosoikeudellinen näkökulma:** yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen (RL24.8), viestintärauhan rikkominen (RL24.1a), identiteettivarkaus (RL38.9a) laiton uhkaus (RL25.7)

Kiusaaminen voi olla taloudellista etua tavoittelevaa esimerkiksi rahan kiristämistä, omaisuuden viemistä tai rikkomista, pakottamista lainaamiseen tai ostoksiin.

□ **rikosoikeudellinen näkökulma:** varkaus (RL28.1), ryöstö (RL31.1), kiristys (RL31.3), vahingonteko (RL35.1)

Kaikki yllä mainitut teot voivat olla rikoksia. Teko voi olla rikos, jos se täyttää jonkin rikoksen tunnusmerkit. Tällöin tekijä voi joutua rikos- ja vahingonkorvausvastuuseen teostaan. Rikosoikeudellinen vastuu alkaa Suomessa 15-vuotiaana. Yli 15-vuotias voidaan asettaa syytteeseen ja tuomita rikoksesta. Alle 15-vuotias on kuitenkin korvausvelvollinen aiheuttamastaan vahingosta.

Tässä toimintamallissa käytämme kattoterminä sanaa kiusaaminen, joka sisältää kaikki edellä kuvatut kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan muodot.

Leppävirta

**VNDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

4. Väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän ennaltaehkäisy

Turvallisuuden ja yhteisöllisyyden tunne, kunnioittava kohtaaminen ja oppijoiden nähdyn tuleminen ennaltaehkäisevät kiusaamista kouluyhteisössä. Väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastainen työ rakentuu yhteisöllisen, yhdenvertaisen, kunnioittavan ja avointa viestintää toteuttavan toimintakulttuurin osana.

Henkilöstön ja huoltajien omilla kiusaamisen vastaisilla asenteilla on suuri merkitys. Heidän asenteensa vaikuttavat kiusaamisen esiintyvyyteen, sen tunnistamiseen, siihen puuttumiseen ja siihen, kuinka lapset ja nuoret osoittavat vertaistukea kiusatuksi joutuneelle, tai kertovat havaitsemastaan kiusaamisesta. Selkeät arvot, yhdessä sovitut säännöt ja määrätietoinen kiusaamiseen puuttuminen vahvistavat oppijoiden turvallisuuden tunnetta. Väkivaltaa, kiusaamista, häirintää tai syrjintää ei hyväksytä missään muodossa. Koko kouluyhteisö puuttuu näihin asioihin välittömästi matalalla kynnyksellä toimintamallin mukaisesti.

Henkilöstö saa perehdytyksen toimintamalliin sekä koulutusta. Toimintamalli käydään läpi jokaisen lukuvuoden alussa kouluissa henkilöstön ja oppilaiden kanssa.

4.1 Oppilaiden kohtaaminen, hyvinvoinnin seuranta sekä luokkatyöskentely

Oppilaille opetetaan yhteistyö- ja kaveritaitoja, tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä muita hyvinvointitaitoja osana koulun toimintaa läpi lukuvuoden eri oppiaineiden tavoitteiden mukaisesti. Oppituntien lisäksi näiden taitojen harjoittelu arkisissa tilanteissa on tärkeä osa koulun ja oppilaitoksen toimintakulttuuria. Koulun aikuiset mallintavat kunnioittavaa, ystävällistä ja rakentavaa kohtaamista ja kuuntelemista. Tämä on erityisen tärkeää haastavissa vuorovaikutustilanteissa. Tunne-, viestintä- ja vuorovaikutustaidoissa voi tarvittaessa antaa myös tukiopetusta.

Kiusaamisilmiöiden yhteinen pohtiminen etukäteen auttaa oppilaita tunnistamaan kiusaamisen eri muodot ja ymmärtämään oman roolinsa kiusaamisen vähentämisessä. He oppivat tunnistamaan niitä ja tietävät, miten toimia niitä kohdatessaan.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa kiusaamisen vastaisessa toiminnassa. Perusopetuslain mukaisesti siihen kuuluu reilu ja arvostava suhtautuminen koulukavereihin ja henkilöstöön sekä yhteisten sääntöjen noudattaminen. Oppilaita rohkaistaan kertomaan kaikesta väkivallasta, kiusaamisesta, häirinnästä ja syrjinnästä koulun henkilöstölle sekä puuttumaan tilanteisiin, vaikka asia ei koskisi juuri häntä itseään. On tärkeää korostaa, että kiusaamiseen puuttuminen on jokaisen vastuulla ikätason mukaisesti. Oppilaiden kanssa on hyvä keskustella ja pohtia turvallisia toimintatapoja puuttua kiusaamiseen.

Jokaisessa luokassa kiinnitetään huomiota tutustumiseen, ryhmäytymiseen sekä turvallisen ja kannustavan ilmapiirin luomiseen. Oppijoiden ryhmäytymistä tuetaan säännöllisesti, mikä vahvistaa osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Ryhmäytymisen tukeminen on tärkeää etenkin silloin, kun uusi luokka aloittaa yhdessä, siirrytään yläkouluun, lomien jälkeen tai kun luokkaan tulee uusi oppija. Yhteenkuuluvuuden tunne ryhmässä lisää psykologista turvallisuutta, jolloin myös haastavia teemoja ja tilanteita on helpompi käsitellä yhteisesti koko luokan kanssa.

Koska kiusaaminen on ryhmäilmiö ja useat oppijoista ovat siinä jollain tavoin osallisia, kiusaamistilanteiden jälkeen ryhmäytymistä on tärkeää vahvistaa entisestään. Ryhmäytyminen ei tapahdu yksittäisen oppitunnin tai päivän aikana, vaan jatkuvasti ja kaikessa koulupäivän aikana tapahtuvassa toiminnassa ympäri lukuvuoden.

Oppilaiden osallisuus on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria. Koulujen tulee edistää kaikkien oppilaiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että heillä on mahdollisuus osallistua koulun toimintaan ja sen kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä oppilaiden asemaan liittyvissä asioissa. Oppilaiden osallisuus ennalta ehkäisevässä ja yhteisöllisessä työssä on hyvin tärkeää ja merkityksellistä.

Oppilaskunnat osallistuvat koulun arjen ja toimintakulttuuriin suunnitteluun. Oppilaskunnat koordinoivat kaikkien oppilaiden kuulemisen ja ajatusten esille tuomisen.

Oppijoiden hyvinvointia seurataan säännöllisesti koulun arjessa. Koulu- ja luokkatasolla seurataan oppijoiden arjen sujumista ja jaksamista säännöllisesti kouluterveys- ja hyvinvointikyselyillä sekä poissaoloja seuraamalla. Tuloksia hyödynnetään kiusaamisen ennaltaehkäisemisessä sekä siihen puuttumisessa.

Luokan aikuiset kohtaavat jokaisen oppilaan päivittäin henkilökohtaisesti. Oppijan kohtaaminen tarkoittaa yksinkertaisimmillaan tervehtimistä, hyväksyvää katsetta tai pienenkin myönteisen palautteen antamista tai myönteistä vuorovaikutushetkeä. Arvostava ja myönteinen kohtaaminen vahvistaa oppijan kokemusta nähdyksi tulemisesta ja kouluun / luokkaan kuulumisesta sekä rakentaa turvallisuuden tunnetta. Näin oppilas uskaltaa kertoa kiusaamisesta aikuiselle.

Leppävirta

**VHDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

4.2 Huoltajat mukana koulun arjessa

Huoltajat ja oppilaat otetaan mukaan konkreettisesti luotaessa kouluun turvallisuutta edistävää toimintakulttuuria. Huoltajia tiedotetaan Leppävirran kunnan väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastaisesta toimintamallista. Heille annetaan myös mahdollisuus keskustella näistä asioista. Vanhempainyhdistykset ovat linkki kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön.

Huoltajilla on oppilaan kasvatuksen kokonaisvastuu. Huoltajan olisi tärkeää kertoa koululle myös vapaa-ajalla tapahtuneesta kiusaamisesta, jotta tilannetta voidaan seurata myös koulussa. Huoltajat ovat lapsensa asiantuntijoita ja tuovat keskusteluihin tärkeän näkökulmansa tilanteesta. Heillä on velvollisuus tukea ja huolehtia lapsen ja nuoren hyvinvoinnista sekä seurata koulun tiedotteita. Huoltajilta odotetaan asiallista yhteistyötä koulun henkilöstön ja toisten huoltajien kanssa.

Kodeilla on keskeinen merkitys turvallisen koulupäivän luomisessa. Koulupäivä alkaa jo kotona, jossa opitaan kunnioittamaan muita ja suhtautumaan erilaisuuteen ymmärtäen ja arvostaen. Huoltajien toivotaan osallistuvan koulun järjestämiin tilaisuuksiin, joissa pääsee tapaamaan muita vanhempia ja esimerkiksi keskustelemaan kiusaamisen vastaisista käytännöistä.

On tärkeää kannustaa lasta kertomaan koulussa tapahtuneesta kiusaamisesta. Jos kiusaamista epäilee, on huoltajan syytä ottaa yhteyttä kouluun. Koulukiusaamisen selvittäminen aloitetaan aina koulussa.

4.3 Opiskeluhoolto

Yhteisöllinen opiskeluhoolto kuuluu kouluympäristön turvallisuutta vahvistavaan hyvinvointityöhön. Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan koko kouluyhteisöä tukevaa, ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Jokaisessa koulussa ja oppilaitoksessa toimii yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä. Ryhmässä asioita käsitellään yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla, eikä ryhmä koskaan käsittele yksittäistä oppijaa koskevaa asiaa. Yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä voi käsitellä esimerkiksi luokka- tai koulutason kiusaamisilmiöitä ja etsiä ratkaisuja puuttua näihin ilmiöihin.

Yksilökohtaista opiskeluhoiltoa voidaan tarvita tilanteissa, joissa oppija on kokenut kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää. Oppija voi itse pyytää tukea opiskeluhoollolta tai sen voi tehdä myös opettaja tai huoltaja. Oppijalle on tarjottava mahdollisuus keskusteluun kuraattorin tai psykologin kanssa. Yksilökohtainen opiskeluhoolto on vapaaehtoista palvelua ja tarvittaessa voidaan perustaa monialainen asiantuntijaryhmä. Yksilökohtaisen opiskeluhoillon tukea tarjotaan tarvittaessa sekä kiusatulle että kiusaajille.

Leppävirta

**VHDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

5 Koulun toimintakulttuuri

Kouluissa on vastuuhenkilö/ vastuuhenkilöt, joka/jotka koordinoivat ja ylläpitävät väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastaista toimintaa omassa yksikössä.

Koulujen lukuvuosisuunnitelmiin kirjataan väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastaisen toiminnan vastuuhenkilö (-t), tavoitteet, toimintatavat ja arviointi.

Koulun järjestyssäännöt, toimintaohjeet sekä tämä toimintamalli käydään läpi oppilaiden, huoltajien ja henkilökunnan kanssa.

Koulun yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä edistää suunnitelmallisesti koulun oppilaiden hyvinvointia ja turvallisuutta. Koulu tekee moniammatillista yhteistyötä eri tahojen kanssa tarvittaessa esim. hyvinvointialueen palvelut.

Koulun henkilöstö puuttuu aina koulussa tapahtuvaan väkivaltaan, kiusaamiseen, häirintään ja syrjintään. Henkilöstö keskustelee väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän kohteeksi joutuneen kanssa sekä muiden osapuolten kanssa Leppävirran kunnan perusopetuksen toimintamallin mukaisesti.

Henkilöstö ilmoittaa tapahtuneesta huoltajille saman päivän aikana ja vahvistaa vuorovaikutteista yhteistyötä huoltajien kanssa, jotta epäasiallinen käytös saadaan loppumaan. Jos koulun omat keinot ja opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisten tuki eivät riitä, on henkilöstö yhteydessä koulun ulkopuolisiin toimijoihin, kuten ankkuripoliisiin tai -tiimiin, lastensuojeluun tai sovittelutoimistoon.

Seurannasta ja jälkituesta vastaa luokanopettaja tai -valvoja tai nimetty vastuuhenkilö (-t) sekä huoltajat. Tarvittaessa seurantaan osallistuu myös muita tahoja. Henkilöstö seuraa tilannetta säännöllisesti riittävän kauan ja varmistaa kiusaamisen loppumisen. Tärkeää on hyvä yhteistyö kodin ja koulun välillä sekä turvallisuuden tunteen luominen sekä jälkituen tarjoaminen.

Oppilaalle järjestetään tarpeen mukaan kasvatustalkut tai määrätään tarvittava kurinpitotoimi. Mikäli tilanteen epäillä täyttävän rikoksen tunnusmerkit, henkilöstö on yhteydessä poliisiin ja tekee tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen.

Oppilaille tehdään koulussa vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa kiusaamiskysely / hyvinvointikysely. Näistä saadun tiedon avulla voidaan arvioida, onko koulun käytänteet ja toimintatavat riittäviä. Tärkeää on saada tietoa siitä, että oppilaille tapahtuneet kiusaamistapaukset tulevat koulun tietoon ja tehdyillä toimenpiteillä kiusaaminen saadaan loppumaan. Kyselyjen tuloksista annetaan tietoa koulun henkilökunnalle, oppilaille sekä huoltajille.

Leppävirta

**VHDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

6 Kiusaaminen vapaa-ajalla ja harrastustoiminnassa

Opettajan tulee puuttua myös verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen, joka tapahtuu kouluajalla kouluun liittyvässä toiminnassa ja johon osallisena koulun oppilaita. Koulu auttaa oppilasta tunnistamaan kiusaamisen eri muodot, sekä rohkaisee kertomaan havaitsemastaan kiusaamisesta jollekin turvalliselle aikuiselle.

Koululla ei ole velvollisuutta selvittää koulupäivän ulkopuolella tapahtuneita kiusaamistapahtumia. Koulu tukee oppilaan kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Jos vapaa-ajalla tapahtunut kiusaaminen vaikuttaa oppilaan koulunkäyntiin, on koululla velvollisuus puuttua asiaan. Jos koulun aikuisella herää huoli oppilaan hyvinvoinnista, hänen tulee aina olla yhteydessä huoltajiin ja tarvittaessa myös lastensuojeluviranomaisiin. Rikoksen tunnusmerkkien täytyessä koulun aikuinen on velvollinen olemaan yhteydessä poliisiin.

Kun koulun aikuinen saa tiedon vapaa-ajalla tai verkossa tapahtuvasta kiusaamisesta, hän keskustelelee oppilaan / oppilaiden kanssa. Hän tiedottaa asiasta huoltajia. Tarvittaessa koulun aikuinen ohjeistaa oppilasta ja tämän huoltajia, miten toimitaan asian selvittämiseksi, sekä mistä saa apua / tukea. Koulun aikuinen voi edesauttaa asioitten selvittelyä esimerkiksi moniammatillisen työryhmän avulla.

Lasten ja nuorten harrastustoimintaa järjestävät yhdistykset, seurat ja järjestöt sitoutuvat noudattamaan heille tehtyä väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastaista toimintamallia. Tämä toimintamalli on hyvin samankaltainen koulun toimintamallin kanssa.

Leppävirta

**VNDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

Väkivaltaan, kiusaamiseen, häirintään tai syrjintään puuttumisen malli

Vaihe: Kiusaaminen tulee koulun henkilöstön tietoon

01

1.Oppilas kertoo kokemastaan tai näkemästään kiusaamisesta koulun aikuiselle tai muulle henkilölle, joka saattaa tiedon koululle.

02

Havainnon tehnyt tai tiedon saanut koulun aikuinen puuttuu kiusaamiseen välittömästi ja tiedottaa tapauksesta oppilaiden opettajaa ja / tai muuta tarpeellista tahoa. Opettaja vastaa yhteydenpidosta huoltajiin.

03

Koulun aikuinen (-t) kuulee osallisia erikseen ja yhdessä. Asia kirjataan.

04

Tapauskohtaisesti käytetään kasvatust keskustelua ja / tai kurinpitokeinoja sekä tarvittaessa kutsutaan koolle moniammatillinen työryhmä.

05

Koulun aikuinen informoi osallisten huoltajia.

06

Asia sovitaan ja pyydetään anteeksi tapahtunutta.

07

Asiaa seurataan koulussa sekä kotona.

08

Kiusaaminen päättyy.

09

Kiusaaminen jatkuu -> Katso seuraava kohta.

Leppävirta

**VHDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

Väkivaltaan, kiusaamiseen, häirintään tai syrjintään puuttumisen malli

Vaihe: Kiusaaminen jatkuu, toistuu tai pitkään jatkunut kiusaamistapaus tulee koulun tietoon viiveellä

01

Kiusaamistapaus tuodaan koululla kiusaamista käsittelevälle vastuuhenkilölle / vastuuhenkilöille. Tarvittaessa otetaan yhteyttä Leppävirran kunnan kiusaamisen vastaiseen tiimiin.

02

Osallisia kuullaan ja tapahtumien yksityiskohdat selvitetään kokonaiskuvan saamiseksi. Koulun kurinpitotoimet kerrotaan osallisille.

03

Asiasta sovitaan osallisten kesken ja pyydetään anteeksi tapahtunutta.

04

Yhteydenotto jokaisen osallisen kotiin. Tarvittaessa yhteys poliisiin / Ankkuritiimiin / sosiaalitoimeen / moniammatilliseen työryhmään / Kymi-Saimaan sovittelutoimistoon.

- Koulu on yhteydessä poliisiin, jos tapaus täyttää rikoksen tunnusmerkit.
- Tarvittaessa osalliset ohjataan oppilashuollon tukipalveluihin ja mietitään erityisjärjestelyitä.

05

Kiusaamisen vastuuhenkilö(-t) kirjaa tapahtumat ja sopii jatkotoimenpiteet.

06

Koulu ja huoltajat seuraavat tilannetta ja pitävät seurantapalaverin vähintään yhden kerran.

07

Kiusaaminen päättyy.

08

Kiusaaminen jatkuu -> katso seuraava sivu

Leppävirta

**YHDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

Väkivaltaan, kiusaamiseen, häirintään tai syrjintään puuttumisen malli

Vaihe: Kiusaaminen jatkuu tai kyseessä on vakava tai väkivaltainen kiusaamistapaus

01

Koulun oppilashuollosta vastaava henkilö järjestää monialaisen asiantuntijaryhmän palaverin tai perheiden yhteistapaamisen, jossa asiaa käsitellään. Huoltajat ovat mukana näissä tapaamisissa.

02

Koulu / huoltaja tekee rikosilmoituksen. Koulu tekee lastensuojeluilmoituksen sekä antaa kirjallisen varoituksen.

03

Koulu kirjaa tapahtumat ja suunnittelee tarvittaessa jatkotoimenpiteet. Koulu ja huoltajat jatkavat tilanteen seuranta systemaattisesti. Asian tiimoilta pidetään seurantapalaveri tapahtuman hoitoon osallistuvien tahojen kesken vähintään yhden kerran.

04

Kiusaaminen päättyy.

05

Kiusaaminen jatkuu -> katso seuraava kohta

Leppävirta

**VNDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

Väkivaltaan, kiusaamiseen, häirintään tai syrjintään puuttumisen malli

Vaihe: Kiusaaminen jatkuu edelleen tai kyseessä on vakava väkivalta tai lainvastainen teko

01

Koulupäivän keskeyttäminen, kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen, rikosilmoitus ja lastensuojeluilmoitus.

(Lastensuojelulaki 25§ -velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus ja rikosilmoitus)

(Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (Pol 29§)

Leppävirta

**VNDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

8 Koulun kasvatukselliset ja kurinpidolliset toimet sekä turvaamistoimet

- Kasvatuskeskustelu (perusopetuslaki 35 a §)
- Siivousvelvoite (perusopetuslaki 35 § 4 mom.)
- Oppilaan määrääminen poistumaan (perusopetuslaki 36 a § 1 mom., 36 b §, 36 h §, perusopetusasetus 18 §)
- Oppilaan opetukseen osallistumisen epääminen (perusopetuslaki 36 a 1 mom., 36 c §, 36 h §, perusopetusasetus 18 §)
- Oppilaan määrääminen tekemään kotitehtäviään (perusopetuslaki 36 § 1 mom., 36 a § 1 mom., perusopetusasetus 18 §)
- Jälki-istunto (perusopetuslaki 36 § 2 mom. ja 3 mom., 36 a § 1 mom., perusopetusasetus 18 §)
- Kirjallinen varoitus (perusopetuslaki 36 § 2 mom., 36 a § 1 mom. ja 7 mom., 36 h §)
- Määräaikainen erottaminen (perusopetuslaki 36 § 2 mom., 36 a §, 36 h §)
- Turvaamistoimenpiteet (perusopetuslaki 36 b §)
- Esineiden tai aineiden haltuunotto (perusopetuslaki 36 d §)
- Tavaroiden tarkastaminen (perusopetuslaki 36 e § ja 36 f §)
- Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen (perusopetuslaki 36 g §)

Tukea ja apua lapsille, nuorille ja koko perheelle

Oph	https://www.oph.fi/fi/kiusaaminen-ja-vakivalta
Sovittelutoimisto	https://sovittelu.fi/kymisaimaa/
Ankkuritoiminta	https://ankkuritoiminta.fi/etusivu
Poliisi	https://poliisi.fi/koulukiusaaminen-voi-olla-rikos
Rikosuhripäivystys	https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/koulukiusaaminen/

Omaperhe / Leppävirta – yhteystietoja

<https://omaperhe.fi/lapsi/koulu-ja-oppiminen?mc=420>
<https://omaperhe.fi/lapsi/huolenaiheita/kiusaaminen?mc=420>

Suomen vanhempainliitto

https://vanhempainliitto.fi/vanhemmalle/tukea_kiusaamistilanteessa/
<https://vanhempainliitto.fi/vanhemmalle/vinkkejä-vanhemmalle-kiusaamistilanteissa/>
https://vanhempainliitto.fi/vanhemmalle/tukea_kiusaamistilanteessa/

Mannerheimin lastensuojeluliitto

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/kiusaaminen/>
<https://www.mll.fi/vanhemmille/toiminta-lapsiperheille/vanhempainpuhelin/>
<https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/kiusaaminen/kuka-kiusaa-keta-kiusataan/>
<https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/kiusaaminen/kun-oma-lapsi-kiusaa/>
<https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/kiusaaminen/kiusaaminen-mita-vanhemmat-voivat-tehda/>
<https://www.nuortennetti.fi/kiusaaminen/minua-kiusataan/>

Leppävirta

**VNDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**

YHDESSÄ KIUSAAMISTA VASTAAN

Leppävirta

**YHDESSÄ
KIUSAAMISTA
VASTAAN**